Број 197. У Новом Саду, у уторак 6 септембра 1905. Година XL.

„Застава“ из лази сваки дан два пута, а недељом, понедељком и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од пашка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Раја“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Једна велеиздајничка књига

Било је већ више пута у „Застави“ реч о оној књижици која је изашла у Берлину на немачком језику и која је тражила, да аустро-угарском завлада немачки владалачки дом хохенцелорски.

На књижици је био потписан професор Цајзиг. Но брзо се показало, да је то име измишљено, да такав професор не постоји у свој Немачкој. И одмах је почео Тисин лист „Аз Ујшаг“ да сумњичи опозицију, као да је неко из њених редова написао ту књижицу, да заплаши краљеву околину. А опозиција је почела да сумњичи владу да је она тајно поручила ту књижицу, само за то, да би могла пред краљем да баци кривицу на опозицију.

Тако је било на почетку, тако стоји ствар и данас. У међувремену падала је беда час на овог час на оног. Истрагу је водила и берлинска полиција и будимпештанска полиција и поједине странке

Том се приликом показало, да су ону књигу поручили врло упливни људи из Угарске. Показало се, да се у тој ствари ради са великим новцем, јер је нестала чак једна личност, управо полиција јој је дала прилику да побегне

Данас стоји ствар тако, да владини листови беде барона Банфија да је он дао писати ту књижицу. Будимпештански велики капетан Бела Руднаји изјавио је ово: Кад посланичка неприкосновеност не би штитила бар на Банфија, полиција давно би га већ прислушала у овој ствари, па можда и затворила.

Доиста је нађено једно Банфијево писмо у тој ствари. Нађено је код новинара Цигања, који је затворен. Он је признао да је писао ону књижицу: „Зашто ће се морати одрећи престола Фрања Јосиф?“ Каква је садржина тог писма, не зна се тачно. Барон Банфи каже, да га је Цигањ питао: да ли да се преведе та књижица на мађарски језик, а он му је одговорио, да то не треба нипошто. Упада у очи: Зашто је Цигањ баш Банфија то питао? Да није знао, или бар мислио, да се Банфи слаже са сад живом те књижице, не би га ни питао. Шеф будимпештанске полиције опет се хвали, како то писмо доказује, да је Банфи у ту ствар умешан.

Новине мађарске удружене опозиције бране Банфија. Верују у његову часну реч да он с оном књижицом нема никаква посла. Али с друге стране нападају самог министра унутрњих послова Криштофија, да је он поручио ту књижицу, па да после набеди на опозицију.

„Будимпештански Хирлап“ је окривио министра Криштофија у таквој мери, да је министар Криштофи покренуо против тог листа штампарску парницу. Тај лист доказује, како је новинар Банет написао једну књижицу против мађарске удружене опозиције, под насловом: „Доле с маском“ Та је књижица изашла владином новцем А тај исти Банет је превео Цигањеву књижицу на немачки језик Сад је побегао и сумњају да је влада помислила да побегне, како се не би ушло у траг целој ствари.

Осим тога новинар Лакатош сведочио је против Банфија, а сад је понуђена повећа сума новаца и добро место ако набаци кривицу на Банфија и тиме представи удружену опозицију као протудинастичну.

„Еђетертеш“ доказује, да је Фејервариј влада пала само зато, што је берлинска полиција испоставила да је влада била умешана у ту ствар.

У Банфијевом листу „Пешти Хирлапу“ напао је Карло Егвеш најоштрије будимпештанску полицију, каже, државна полиција је путем новца врбовала лажне сведоке, да баци кривицу на Банфија. Докле ћемо доћи, ако власт мучки отима људима чојство и убија им поштење?! И шта ће да ради сиромах човек, коме ће да се обрати гоњени, кад полиција може да учини такав атентат против Банфија, који је угнат, посланик, краљевски заставник, бивши министар-председник и један од вођа удружене опозиције?

Но догодило се још нешто. Полиција је испитала д ра Халмаија, адвоката и браниоца Цигањевог, затворила га је и преметала му стан. Она је предала већ ту ствар државном одветнику, а опет је трага даље. Она по закону не би смела испитивати нечијег браниоца, шта је чуо од окривљеника под печатом тајне.

Будимпештански адвокати тражили су сазив адвокатске коморе и врло су огорчени на полицију. Међутим је суд пустио д ра Халмаија на слободу, јер се против њега није могло ништа доказати.

Ова цела ствар већма занима политичке кругове и од саме кризе А она је показала већ сад велику трулеж. Показује новинаре који сведоче час овако час онако и показује да је или једна или друга страна доиста хтела ружном сплетком да утиче на краља. Како ће ко изаћи из те борбе још се не може знати

Криза.

У политичким круговима будимпештанским пронела се била јуче вест, да је постигнут споразум са коалицијом и да ће она ускоро саставити кабинет Најавио, под условом, да одустане од својих захтева, одлучио да се придружује томе, да бар за сада не тражи мађарску команду. Опозициони листови пробијају ту вест најодлучније.

*

Званични извештаји јављају, да је Фејервари отпутовао јуче ујутру у Беч Пре њ гова одласка дакле у недељу у вече, б о је министарски савет угарске вл де. Фејервари је у Беч стигао у подне, а после подне у два сата био је примљен од владара у подужу аудијенцију.

Шта је докнато у тој аудијенцији, не зна се тачно. Удружена опозиција међу

ПОДЛИСТАК.

СУПАРНИЦА.

Написао: Петар Крстопошић.

Одавна се загледао Сава Крстић у Јелку Нраенићеву. Још онда кад Јелка није ни слутила, гледао је он крадом на Јелку. Испрва је тек по кад кад бацио на њу поглед, па и она је у грудима осетио као неки страх. А ако би она и нехотице сусрела се са његовим погледом и сасвим обично га погледала, он је у истом тренутку осетио као стрела д га у срце такну. Што ју је чешће гледао, свему се више свидела, док напослетку сасвим обневиди цео свет, и само би у њу гледао ко озбао у сунце. Већ су сви момци и девојке приметиле.

— Боже мој, баш ми га жао, рећи ће једном, кад су се из кола кући враћали Тинка Пејићева.

Боже ми прости, гледа у њу к'о у мајку божију, не скида с ње очију.

— Јест кукавац сиђи, дода ће Јованка Симићева. И ја сам приметила већ... па другдаш је весео, кад се деси да се до ње у колу ухвати, али другдаш, не знам шта му је, ама просто као исплакан и утучен се враћа кући. Његови ортаци иду за нама по хоће који и крупнију да рекне... а ови други ђаволи се онда кикоћу, а он ништа.

— Воли је, па тако момку није ни до чега — рећи ће опет Тинка, коју су у средини испод руку водили, две другарице.

— Па шта је с тиме. Воли и мене мој Перица, рећи ће опет Мара па за то он није отромбољио нос. Кад је у колу где се игра а он зверА ко змај, а кад дође вече а он у хармоniку и пева:

„Ој јесени, јесени
Што ме б ба не жени.“

А кад се у вече на рогљу састанемо а он је весео, весео, мислиш сав свет ће на срцу пригрлити и исцмакати. Сваки му је у вољи, сваком по коју испурекне: Здраво роде, мој рођени вели мојој сеји малој, кад дође у вече па ме с рогља кући зове, и глади је по глави.

— Ех да богме, ласно је теби. Ти волиш њега он воли тебе, нико вам не стоји у путу, а ко зна да ли је он њој и рекао да му се види.

— Па што јој не каже, луда једна, рећи ће Јованка.

Како је мени мој Кузман се исповедио.

Ко попи кад га причести. Пљунуо у руку па вели, удри, да ми будеш девојка. Хуља био ко кога изневери, и казао је још два пут »сунца ми« и једанпут »дука ми!« Ја се чисто збунила. У грлу ми нешто заседе, па ни »а«, да му кажем, него му пруже... не, нисам му пружила руку, него ју је он сам шчепао и . . . и . . . овој . . . и . . .

— И пољубио, дода Тинка.

— А баш није... него је само казао сад си моја девојка. То јест, прво је пљунуо још једаред у руку, и ударио к'о Циганин кад се с киме погоди за коња.

— Е виш тако ствари код тебе стоје, ал код њега, сасвим друкчије Говорио је он њој и говорио, ал она ни да чује. Говорила јој и Соса Кромпирова и Мица Хајвачина, ј ш колко су јој говориле... оје...

— Па?

— Па ни да чује, девојка Просто бесна кад јој кого њега спомене Каже, не требам ја провоцује, ја сам себи изабрала ког ми је срце желело; а шта сте ми га узеле ту намећати ко пасуљ на Божић.

— Види ће те с тим момком неће добро бити.

Тај ће или себи или другом главе доћи — рећи ће Јелка.

— И ти диваниш, као да си буњике јела, одврати јој Мара.

— Живе биле, па видили: — вели Јованка.

II.

Било је вече.

На рогљу се чује весели кикот девојака и крупан смех момака.

Око Јованкине куће се неко шуња. Кад неко нађе, а он удари преко на другу страну па оде мало више. и после се опет враћа и прелази на Јованкину страну. Кад и кад стане и ослушкује веселе песме коју момци и девојке певају, управо гучу пуни среће и радости. А и како не би имали што лепше од девовања и момчења? Нема. Сваки се том ужив њу радује, само Сава незна за радост. Само његово срце не зна шта је то сладак као мед пољубац, него је у чежњи, ето тако, што рекли иде као бесно псето без госе.. о-

тим држи, да је том приликом углављена листа оних лица, која ће краљ звати, да се с њима покуша постићи сп разум. Које су то личности, то се још не зна.

*

Мађарски опозициони листови знају још, како се владар у последње време више пута саветовао са војном управом о томе, шта би се све могло дати Мађарима у погледу војних питања. Знају да се у понедељак такође подуже саветовао о том са заједничким војним министром, али не знају шта је том приликом свршено

*

Док је опозиција пуна наде, да ће њој поверен бити састав кабинета, дотле љуто кидише на Тису, Куена, Хијеронимија и друге, као да се силом натурују круни, да они предузму државну управу. Удружена опозиција указује и на нова баронства, која се у последње време подељују. Указује уједно, да је влада са Карлом Лурцом, послаником саско херманског округа склопила погодбу. Наиме Лурц постаје брашовским јавним бележником, а у своме изборном срезу израдиће да буде изабран или Артур Фајлиц или Владислав Вер ш. И Лурц је већ добио речено бележништво, сад остаје да одржи своју реч. Опозициона штампа прети, да ће целу ту срамну погодбу изнети на јавност. И наравно из свега овога изводи да и Тиса, Хедервари и њихова група нешто спремају.

*

Најновија вест из Беча истиче, како се Фејервари после своје аудијенције није саветовао ни с ким, већ се одмах вратио у Будимпешту. Уједно наглашује како у аустријским политичким круговима влада уверење, да изгледи на споразум с мађарском коалицијом нису најповољнији.

Политички преглед.

Мобилизација у Босни. Један београдски лист доноси ове редове: „Јутрос смо од нашег дописника из Бељине добили ову сензацију вест:

Сва босанска резерва и она, која је у овој години била позивана на вежбу, сазвана је опет, чим се вратила кући. Не зна се хоће ли сва та војска бити постројена и све четири сталне босанске регименте, или је тој мобилизацији сасвим други циљ.“

Турска. Командант жандармерије у Трапезунду, Џемал-ефендија, хтео је обучен у женско одело да се укрца на француски пароброд и да отпутује у Европу. Но у томе су га омели његови жандарми Он је побегао у агенцију француског паробродског друштва. Жандарми су опколили стан агенције, али кад је о томе извештено француско посланство у Цариграду, телеграфично је наређено, да не изда Џемал ефендију турским властима али и да му не понуди заштиту. Страхује се, да ће се из тога изродити заплети. Жандарми су напустили опсаду агенције, а после је Џемал ефендија отишао Држи се, да Џемал има у рукама важна документа, која је хтео да публикује у Европи.

Турски посланик у Паризу Мунир паша, јавио је у Цариград и препоручио неку жену по имену Егенс, да се иста позове у Цариград, јер су јој познате све појединости о атентату на султана од 8. јула. Министарство иностраних дела је већ позвало ту жену и сад се држи, да ће иста целу ту завеpу открити, те ће се тако једном та ствар расветлити.

*

Бугарске устаске чете отпочеле су врло живу акцију, усљед чега је солунски валија телеграфисао, да су војне мере турских власти сасвим недовољне, те захтева, да му се дозволи да предузме енергичније кораке.

Епархијски Школски Одбор Бачки

одржао је своју редовну седницу 5. (18.) септембра о. г. у којој је решио између осталих предмета ове:

Угарско министарство, поводом пријаве жупанијског школског надзорништва тражи, да се мађарски језик у нашим школама предаје према пропису, иште наставни план, распоред часова и списак књига, по којима се предаје. Одговориће се, да се мађарски језик предаје по наставном плану, који је прописао Школски Савет. О том се неће школским одборима и учитељима објављивати, јер је о градиву и методу за мађарски језик објављено у своје време. Наставни план, у којем је и списак књига достављиће се жупанијском надзорништву. А распоред часова држи се у свакој школи истакнут на виду. — Школски Савет јавља, да главни школски референат може у свако доба надзирати рад у епархијској писарници. — Школски Савет доставља разноврсна питања за школске исказе, на која треба да одговоре месни школски одбори. Пошто је ово већи посао, изискаће се тисканице за то од Школског Савета. Овај одбор нема средстава, да их може набавити. — Жупанијско школско надзорништво позива овај одбор, да пожури црквену општину у Ст. Паланци, да отвори још једно учитељско место. Позваће се општина, да безусловно за 30 дана изврши пређашњи налог овога одбора и школу отвори. — Исто надзорништво јавља, да су му Младен Бајчев и другови из Ст. Стапара поднели тужбу, да је на место учитеља Д. Ђ. постављена учитељица В. М. која не зна мађарски. Овом одбору није познато, да иста учитељица нема успеха у предавању мађарског језика. Против М. Б. и другова предузеће се кораци, што су мимо своју школску власт отишли жупанијској. — Тужба црквене општине у П. Против М. Ч. вратиће се натраг, јер не наводи никаква факта. — Изискаће се сведочанство о учитељском оспособљењу изабраног учитеља у Бајши Гојка Лесковца. — Упутиће се општина у П. да учитељици Ј. Ч. за 15 дана исплати квинквенал. А квинквенал учитељу М. Ч. исплатиће, кад му буде уручен декрет. — На место учитеља Н Р. у Ст. С. постављен је привремено до даље наредбе учитељ Јован Весић. Упућен је месни школски одбор, да га неодложно уведе у звање. — Упућена је црквена општина у П рабићу, да замоли од политичке општине 10 000 К за зидање школе. А сама да допринесе 1 000 К. За време ће се школа преселити из трошнога здања. — Укида се решење црквене општине у Кађу о учитељском замењивању и поставља се за привременог учитеља до даље наредбе Бранко Јагеровић, а црквена општина упућује се, да досадашњ ј привременој учитељици Н. С. изда месечну плату за септембар — На пријаву школског одбора у Ст. Сивцу, да неки родитељи не допуштају својој деци прелаз у старије разреде, јер неће да им набаве нове књиге, упућен је одбор, да такве ученике пријављује власти и њихове родитеље због недолажења у школу оглоби. — Новосадска учитељица Д. К. П. из Глине добија због прелаза у мировну допуст до даље наредбе. — Тужба М. К и другова и М. Ч. у П. против месног школског одбора шаље се одбору на изјашњење. — На место покојног учитеља Јеврема Миковића у Сентомашу постављена је до даље наредбе Савета Пивничка. — Упућује се црквена општина у М. да се с другом половином награде за поновну школу учитеља Б. Р. учини исти расположај, као и с првом. — Упућује се школски одбор у Молу, да се у ствари рока за држање поновне школе на салашима држи строго прописа Уредбе. — Укида се решење црквене општине у Ст. Б и поставља се за привремену учитељицу женског ручног рада до даље наредбе Марија Сомборска — Потврђен је избор школског одбора и управитеља Лазе Дим ћа учитеља у Силбашу. — Дат је допуст на годину дана учитељици Љ. Ј. у С. ради студирања педагогијума будимпештанског, а на њено место постављена је за заменицу до даље наредбе учитељица Марија Манојловићева. — Одобрено је стечај за учитеља у Сомбору на селишту Равчеву. — Дат је допуст од месец дана оболелој учитељици И. М. у С. и постављена ј ј је за заменицу В. З. — Упућена је општина у К. да издаје учитељу Ст. Ц. плаћу, која је установљена и потврђена и да му прави исказ о плаћи прикаже. — Позвана је општина у Д. С. И да извести овај одбор, је ли све оправке извршила на школи. За привременог заменика учитељског у истом месту постављен је Бранко Стефановић. — Упућена је црквена општина у Б. да задржану плату неодложно исплати учитељу А. К. У ствари два хвата учитељског огрева иште се изјашњење од црквене општине. — Одбијена је молба учитеља К. Ч. у Г. у ствари предавања мађарског језика и остаје се при пређашњем решењу. — Прочитана је ремонстрација овог одбора против реше-

---

близује се око њених тараба, не знам ни сам је ли му лакше или теже, што се туда шета. Код куће не може да лежи, нема мира а на рогљу му се не мили. Не мили му се јер тамо му се срце још више цепа, кад види како она с којом би он био срећан само једну реч да проговори, своје беле руке другом на раме спушта. У њему би се онда сва крв узмутила, у грудима би неки бес ваишао, а на очима би му задонило. Стоји и ослушкује.

Са рогља ветар доноси глас, а Сава ослушкује. Не, није тамо. Добро су му реклии да њен Коста неће бити вечерас на рогљу. Да она није тамо уверио се кад је прошао поред рогља. Боже, само кад би изишла, последњи пут би јој казао, да је она мој живот или смрт, па нека бира. Са рогља ветар опет донесе кикот, а за тим се чу један женски глас.

— Та смири се, шта си ме се везо, ко луди Сава Јелке!

— И опет се кикот разлеже.

— Тешко мени помисли Сава. Хеј лако је вами збијати шалу. Не дао Бог никоме да је у мојој кожи... то су муке невидовне. Имају право, и нисам ништа друго него луд. У тим је био баш пред Јелкиним вратима. Сво му тело гори ватром, а у грудима осећа, да га неки жмарци подилазе. У један мах шкрипну врата. Осетио је као да га је ветар просекао, као оно кад се на високој љуљашци љуљао, а затим задрхта као да је у грозници. На вратима се указа Јелка.

Он ни да макне. Дрхће. Зној га пробија.

— Ко је, то? — упита Јелка мало преплашена и повуче се ближе вратима.

— Ја сам!...

— Ко »ја« —

— Сава! рече он, дрхћућим гласом, скочи јој ближе и — шчепа је чврсто за руку.

— Сава! врисну она.

— Ћути ако Бога знаш! умиривао је он.

— Пусти ми руку. Шта хоћеш?

— Али Сава јој руку не пушта него је још јаче стеже, као утопљеник кад се чије руке дохвати што је не мисли више пустити. »Живот за обоје, или смрт!« помислио је у један мах, исто што и утопљеник.

— Говори, дакле шта оћеш. Али само брзо, чека ме нана.

— Смилуј се, слушајме...

— Та колико пута већ!

— Само још данас, и никад више.

— Шта хоћеш, дакле.

— Ах, шта оћу, тешко мени, и мојој нани која ме родила. Јелка, Јелка ти ћеш убити и мене и моју стару мајку.

— Зашто. Шта сам ја крива.

Ниси. Нисам, ни ја. Зашто ме не волиш? Ја нисам ружан, а нисам богаљ.

— Шта могу. Ко је још могао свом срцу заповедати. Ја те не мрзим. Ти си добар, али кад срце ког другог заволи, не мож се тако лако одрећи. Суди по себи. Што се ти мене не манеш? Говори? — што ћутиш. Како онда можеш изискивати од мене да се оставим њега. Зашто изискујеш оно што ни сам не можеш да испуниш. Зар ти не пресуђује твоја памет сама.

— Памет ме је још оног дана оставила кад сам се у тебе заглецао, а знао сам да другог волиш. Требао бих да се убијем, и да тако крај учиним својим патњама.

— А што голубе? Та има и других девојака. Ти још можеш бити срећан.

— Никад, никад. Прегор'о сам ја све. Само ме је жао моје мајке, рече Сава, а сузе му на очи груну. Усрећи мене и моју мајку Јелка, мољаше Сава.

— Не могу!

— Зашто?

— Јер ћу себе унесрећити.

— У исти мах се чу женски глас, да Јелку зовну.

— Лаку ноћ Саво! па буди паметан, нисам рада никога да носим на души.

— Лаку ноћ Јелка. Мене је Бог убио ниси ти! — рече Сава, осети као да му се неки сињи камен са груди свалио. На ћошку се момци и девојке разишли само још двојица се чују, у даљини како фрула соло јечи, а један момак тужно пева.

»У мом селу најбеднији то сам ја...«

III.

На крају села у сутону стоје Јелка и њен драган Коста. Он је држи за руку.

— Ај муку му то ће бити уживање. Знаш Јелка да једва чекам тај дан, кад ће баба са наном сести у кола па право вашој кући. Чисто не могу да верујем, да ћеш ти ове јесени

ва Школског Савета у ствари намештања учитељица на женске школе и на ниже разреде мушких и мешовитих школа и једногласно усвојена без примедбе.

На почетку седнице једнодушно је усвојен предлог потпредседника Јована Благојевића, да се епископу дијецезану, председник Епарх. Школ. Одбора Митрофану Шевићу поздрави 25-годишњица, од како је ступио у монашки чин. Ово решење уводи се у записник.

Вести из места и са стране

„Побуна“ у чурушком риту.

У суботу 3. (16.) септембра у чурушком риту потекла је крв ради познате шајкашке „ритске ствари“. Бездушни подстрекачи завели су безазлени народ и онда га пустили да се стави пред — бајонет. Шикопарија и другови му са својим заштитником „мудрим“ г. Милом, ради својих себичних шпекулација толико су пута говорили народу да је питање рита већ готова ствар, или као што посланик Мила вели има га већ у џепу, да се народ већ уживео у то и те лагарије сматра за непобитну истину. Обећавали су му на пролеће, од пролећа до јесени и тако годинама, те кад се народу то чекање већ досадило, хоће да сам узме, што је — по речима Миле и Шикопарије — већ његово. — У суботу, када су изашли повереници управног одбора, да продају ритску земљу под закуп, дочекало их преко стотине Чуружана и Надаљчана, и хтедоше да спрече продавање. Власти су унапред знале, да ври у народу и да ће бити свашта при продавању па нису ни корака чиниле, да то напред спрече. А да, чиниле су: извеле су полицију, коњанике и пешаке. и жандармерију. Зар власти немају других средстава, да спрече неке изгреде, за које знају да се већ месецима спремају? — Када је свет захтевао, да се рит не издаје под закуп, јер то је „њихово“, како им је казао г Мила и брат Ђука — — солгабиров Хорват позове их да се разиђу. Кад не хтедоше ни на поновни позив то да учине, позове полицију и жандармерију, да их разгони. И сада ови „јуначки“ јуришаше на голу светину. Газише коњима, лупаху сабљама, удараху бајонетима, кундацима по босој и голој сиротињи, старцима па чак и женама. Многе су ранили бајонетима, многима излупали главе сабљама и најпосле њих 51 свезаше и дотераше најпре у Чуруг на ноћиште, па онда сутра у Жабаљ. Какво је било ноћиште у Чуругу, видело се сутра дан по ходу и држању „побуњеника“. По преслушању код суда пуштени су сви на слободу. Правно, да се при овој „побуни“ нису налазиле воће и подстрекачи; они су нашли за добро, да се склоне у заветрину. Ово је најновији успех „рада“ Миле и Шикопарије! На ову ствар још ћемо се вратити.

Непризната јавност српској школи.

Читамо у „Српској Ријечи“: Једна овдашња српска учитељица ишла је прије неколико дана у Осијек, да положе своје дефинитивне испите. На највеће изненађење своје, а и нас свију, би јој одговорено, да она не може да буде припуштена испиту. На питање за што, би јој одговорено, да српска школа нема права јавности. Ми знамо да је српска основна школа била увијек до сада равноправна комуналним. Шта више, има неколико српских учитеља и учитељица, који су на загребачкој школи положили своје дефинитивне испите. Па како овај преокрет од једном? Како се и овај најновији атентат на српску школу може оправдати? Ми ћемо се првом приликом опширније осврнути на овај немио догађај и за сада га бележимо по хроничарској дужности.

Забавно вече у новосадској читаоници.

Г-ђа удова Марковићка, управитељка путујућег позоришта приређује у Новом Саду, у српској читаоници на Малу Госпојину забавно вече са шаљивим монологом „На галерији“ и другим занимљивим тачкама. Певање г-ђе Марковићке ће пратити на хармонијуму Малошевић, који је самоук.

Велика ватра у шуми.

Из Сеши-Сент Ђерђа јављају: Већ од уторника гори шума, која лежи у близини општине Цолоњ. Већ је изгорело 1200 ланаца шуме, а штета се још не да премерити. У пламену је и борова шума, која лежи у близини општине Ковачне. А горе од две недеље и шума на брежуљцима Јаков и Церње. Велика суша као и велики шумски простор јако отежава гашење и ако и грађанство и власти чине са своје стране све што је могуће, да пожар угасе. Највећма распростире ватру суво борово лишће и суве гранчице. Уверење је да би само киша била кадра да ватру угаси.

Веран муж — и преко гроба.

Обично се вели: „биће ти верни до гроба!“, а после гроба свако себи. Али у Њујорку је живио милијунар Јонатан Рер, који је жели и после њеног гроба остао веран. Он је својој жени на самртној постељи обећао, да ће јој веран остати до своје смрти. И он је своје обећање испунио. Кад је сахранио жену, дао је над њеним гробом саградити маузолеј (харикарнарска краљица Артемизија II. подигла је године 335. пре Христа диван споменик своме мужу Маузолу зато се слични споменици тако називају). Ту он назида стан, лепо намести собу са свима намештајима и покућством, које је његова жена волела. Али то још није било све. И он сам се уселио у ту собицу, те је у њој становао пуних — 12 година. Сав свет, а нарочито женски, чудио се и дивио верности мужевљевој. Једног дана је и он умро. И сад је ствар престала бити романтична. Лечници су утврдили, да је сиромах Јонатан боловао — у глави. Па то је сасвим наравно, рече лечник, који га је прегледао, муж са здравом памећу не може тако веран жени бити.

Гусарство у Црвеном Мору.

Из Цариграда јављају, да се у последње време множи гусарство у Црвеном Мору. Пре кратког времена је енглеско посланство предузело код Порте кораке, пошто је потопљена једна једрилица и тражила је накнаду. У уторак је и талијанско посланство предузело кораке због заробљења једне једрилице.

Потрес земље у Италији.

Из Монтелеона јављају жицом: Јуче у 1 сат и 40 минута био је поново потрес земље. Преплашено становништво побегло је из станова. Војници руше многе препукле куће, за које држе да ће се срушити. Становништво све живи у шаторима.

Скочио у сну кроз прозор.

У Горици у домобранској касарни једне ноћи пре неколико дана сневао је фирер Јосим Брежан, да чује како свирају на узбуну (аларм) и у сну скочи из своје собе, која је била на другом спрату, кроз прозор на улицу. Брежан је сневао, да је у тврђавици Турчону у Пољу, где је био пре кратког времена на вежби. Тамо му је соба била при земљи и прозор му је један метар од земље. Фирер поред других тешких озледа скрхао је и једну руку.

Брзојави „Застави“.

Стигли 6. септембра.

Криза.

Беч. Фејервари се после своје аудијенције код владара није састао ни с ким. Данас је отпутовао у Будимпешту.

У аустријским политичким круговима држе, да изгледи за споразум са коалицијом нису најповољнији, јер коалиција још увек тражи мађарску команду.

Јапанска флота.

Владивосток. Јапански адмирал Катога бомбардовао је Петропавловск. Јапанци су попљачкали барутане и стоку.

Немири у Русији.

Баку. Стање је све горе. Татари су разорили зграде, у којима су справе за вађење нафте.

Варшава. Раздељују се социјалистичке објаве, које истичу смртну пресуду многим особама, које заузимају високе положаје.

Парница против Угрона.

Сикуљски Удвархељ. Јуче је отпочела судска расправа против Угрона и другова, што је новчани завод пао у конкурс. Угрон истиче да је невин у тој ствари.

Немири и Чуругу.

Сомбор. Приликом немира у Чуругу није пуцано, с тога није нико рањен. — 40 их је затворено. Том приликом је лако озлеђено неколико особа, један жандарм и један полицајац.

Спор између Шведске и Норвешке.

Карлштат. Норвешки министар Михалсен изјавио је: јако су претерани гласови да се Норвешка оружа.

Татарске свирепости.

Тифлис. Пет омнибуса са јерменеким бегунцима напали су Татари. Људе су побијали жене одвели у ропство.

Књижевни приказ.

Уредништву је стигло на приказ:

Велики речник српског и немачког језика. Први део: немачко-српски, који је саставио проф. Јован Грчић. У меком повезу стаје овај велики речник 6 круна, а у тврдим финим корицама са кожном полеђином 8 круна.

Трговачко књиговодство. Од једног стручњака Са овим садржајем: I. Двојно књиговодство разјашњено и практично приређено. II. Једноставно књиговодство. III Шта треба да зна сваки трговац из меничног права. IV. Тумач страних речи у трговачким стварима. — Цена је књизи 60 новч. Издање српске књижаре Браће М. Поповића.

Трговина.

НОВИ САД, 6 септембра 1905. године.

Пшеница прве каквоће 14 к. — п. до 15 к. 40 п.
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 15 к. — п. до 15 к. 20 п.
Пшеница лакша 14 к. 60 п. до 14 к. 80 пот.
Наполица 13 кр. — пот. до 13 кр. 60 пот
Јечам нови 12 круна 40 пот. до 12 кр. 80 пот.
Зоб 11 кр. 40 пот. до 11 кр. 60 пот
Кукуруз у зрну ст. 16 кр. — п. до — кр. — п.
Кукуруз у клипу н. 8 кр. — п. до кр. — пот.
Маст 156 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина 156 кр. — пот. до — кр.— пот.
Сланина пушена 156 кр. — п. до — кр. — п.
} по мери

Свињи угојени тешки 104 до 109 пот.
Свињи средњи . . 100 до 102 „
Свињи лаки . . . 92 до 96 „
} по килу

живе мере.

Теоци 80 п. до 88 пот. по килу
Јагњци — к. до — к. по пару
Овци 32 кр. до 48 кр. по пару.

бити моја. Сасвим моја. Ићемо заједно на њиву, заједно ћемо радити. Заједно се кући враћати, заједно..... овај увек заједно, увек Ејто ће бити живот. Благо мене! кликну он сав радостан.

Она је само ћутала, гледала у земљу и по кад кад уздахнула.

— А ти, зар се, ти не радујеш томе.

Она само климну главом.

— Па реци коју, муку му! — чисто је изнуђава Коста.

Она бризну у плач.

— Шта ти је. Што плачеш. Баш си луда.

— Не знам, ал тако већ од неколико дана па све ми дође да плачем. На сама не знам шта ми је. Да, синоћ кад сам изишла мало на улици, а пред врати Сава.

— Луда једна! — упаде јој у реч Коста. Шта хоће?

— Знаш га. Опет ме салетио. С тим момком неће бити добро. Прети ми како ће се убити.

— Па нек се убије кад је луд!

— Јао — цикну Јелка.

— Шта ти је.

— Погледај овамо. Оно је он.. Сава. Упутио се право нама.

— Па нек дође. Ја га се не бојим.

— Молим те као Бога, не почињи с њиме.

— Ако не почне, нећу.

У тим је већ и Сава придошао.

— Добро вече Саво! поздрави га Јелка.

— Куда ти?

— Право к вами!

— Кога тражи? — рећи ће Коста.

— Тебе! Дошао сам, да поделимо живот, и устрема се на Косту.

Јелка, цикну.

Коста и Сава се ухватише у коштац. Ту ће ти бити гроб, рече Сава, догуравши до бунара Косту. Јелка цикала, пришла и гребла лице Сави, пушај га крвниче, пушај Крв је текла низ Савино лице, али он је и даље Косту стегнуто за гушу држао и над бунаром га надвијао крхајући му леђа, шкрипећи зубима и беснећи: Не Бог ти неће помоћи, викну он И у једном тренутку, Коста је био у бунару. Јелка крикну кад виде да је драган у бунару наднесе се над бунаром и баци се и она за њим. Сава је стајао ко закован и тешко дисао уморен од хрвања. За тим се покупио и отишао лутајући сву ноћ.

Пред зору, кад их је чикош из бунара извадио искрсну од некуд и Сава. Видело се на њему да сву ноћ није ока заклопио.

Кад је Сава угледао мртвачко лице у Јелке и Косте, а он љуто врисну: куку мени шта сам урадио! Убио сам две душе, жалосна ми моја нана, а требао сам самог себе са овог света скинути.

Јелка, Коста, опростите, рече бацивши поглед на њих. Нисам вредан да ме земља носи — Чикошу поздрави ми моју кукавну мајку! — рече и скочи и он у бунар. Чикош је, одмах и њега извадио, али и он је био већ мртав

— Хеј, Симо, терај та твоја кола да понесеш ово троје у општину викне чикош на кола, која су увратинама пролазила.

Књижевни оглас.

Изишла је из штампе књижица:

ИЗБОР И ПРАВО МАЊИНЕ.

написао ЈАША ТОМИЋ.

Нове автономне уредбе I.

Цена је књижици 10 потура. Наруџбине треба послати на

КОСТУ ЛЕРУ
у Нови Сад.

МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

Д. Седмакова

у Тителу,

треба одмах помоћника, солидна владања и доброг продавца, иискује се поред српског, подпуно знање мађарског и немачког језика. 985 1—3

ЗА НАШУ

МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ

потребујемо једног изврсног помоћника који говори српски и мађарски, а који би одма могао у радњу ступити.

989 1—2 **Fischer & Kellner**
у ЧУРУГУ.

ЛЕПА И СИГУРНА СПОРЕДНА ЗАСЛУГА.

Учитељи, бележници, свештеници и таке особе, које имају ма и нешто знања о виноградарству, а станују у таким местима где грожђе роди или где је лозна уш потаманила винограде, те према томе где се нови подижу, дакле где се више виноградарством баве могу имати сталну, сигурну и лепу споредну заслугу, кад пошљу своју адресу на

„Annoncen Expedicion“,
958 1—3 Budapest, Váczi utcza 20,b.

ПРОДАЈЕ СЕ КУЋА

Са правом точења пића

Кућа је на лепом месту, близу железнице, у кући је српска читаоница. Радња добро иде и узрок је продаје, фамилијарне околности. Просторије има доста, укупно осам соба и велика сала, веранда са кугланом, подрум и леденица и штала. Цена је кућна са целим инвентаром заједно

9000 круна

од које своте дотични купац мора он 3000 круна у готовом положити, остало је амортизација уз 5½ % камате. Упитати код подписаног.

Уроша Михаиловића
983 1—5 **у Старом Бечеју** (O. Becse.)

ИМАЊЕ НА ПРОДАЈУ

Моју земљу звану

ЋИРИЛОВАЦ

код вароши Смедерева на Дунаву продајем из слободне руке површина имања је

400.000 □ мет.

од којих 350000 □ мет. долазе на оранicу I-вог реда, а остало су ливада двориште са омањом кућом и шталом; велика башта са разноврсним благородним воћем и шљиваром. На имању постоје две воде изворска и буварска. Имање је врло погодно за економију и виноградарство, лежи на два колска пута а има и терета код Управе Фондова око 15 000 динара. За цену обратити се: Стевану Марковићу вишем чиновнику Народне Банке Београд.

Спасенија Ноје Марковића
987 1—6 **удова.**

В. БЕЧКЕРЕК НОВИ САД

Г. г. учитељи
и
г-ђице учитељице!

којима смо послали наш списак књига, молимо Вас, да потребе Ваше и Ваше школе, у

школским књигама,
упутствима,
училима
писаћем прибору
подмире код нас.

Већ и из самог списка могао се свако уверити, да ми водимо рачуна о нашем учитељству више него који други из наше струке, па и право је да и наше учитељство води о **нама** рачуна више него о икоме другом.

Велики рабат, брза и солидна послуга, а нарочито ТАЧНО извршење сваке поруке је оно чиме мислимо наше учитељство да за нас задобијемо. 846 3—12

Књижара

Станковић и Марковић.
Нови Сад **В. Бечкерек.**

Стечај.

Распису је се стечај на **једно** место из стипендијске задужбине **Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић из Сенте** и то за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна, или слушаоце економске велике школе с годишњом пристојбом од 1600 круна.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да своји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 5) службено уверење о евентуалном сродству са завештачима. Ко не приложи бар једну од неведених сведочаба нек по следице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригинале сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић, затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац, који добије стипендију мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке изучити економску велику школу, било у отаџбини било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског краљ. министарства просвете и црквених послова.

Изабрани питомац добиваће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеци унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено-школске општине (задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад и српској црквено школској општини у Сенту.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 1. (14) октобра о. г.

Молбенице које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одељења Матице Српске у Новом Саду, 1. (14.) септембра 1905.

Председник „Матице Српске“:
А. Хаџић с. р

Др. Милан Савић с. р.
секретар. 978 2—3

МОДЕ ГАЛАНТЕРИЈСКА И ГОТОВИХ ОБУЋА РАДЊА

Л. НИНКОВИЋА

У ЗЕМУНУ

треба

ДВА ПОМОЋНИКА

од којих да је један старији а други млађи.

Они који су вешти у аранжирању излога нека то у оферту означе, јер ти ће имати првенство.

Иста трговина треба и два

практиканта

или шегрта. Ступање одмах или према споразуму.
967 3 3

Б. О. 6120 год. 1905.

Стечај.

Ради попуњења једног питомачког места у стипендијској закладу **Григорија Миковића**, негдањег грађанина новосадског, са стипендијом од 240 кр. годишњих.

Стипендију ову може добити по владању и науци добар сиромашан ученик српске народности и источно православне вере припадник земља крупе св. Стевана, здрав и који је крављим богињама двапут каламљен; ну сродници оснивачеви имају првенство.

Крсним листом, школском и лечничком сведоџбом о сиромаштву а евентуално и доказницом о сродству снабдевене молбенице ваља поднети Његовој Светости г. митрополиту и патријарху српском у Карловцима најдаље до 1. (15) **октобра 1905. године.**

У Карловцима 31. августа (13. септембра) 1905. год. 961 2—3

Председништво
ср. прав. нар. црк. саборског одбора.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

Српска православна црквена општина у Ар. Врањеву расписује „дражбу“ на мањак за дан 8. (21.) септембар 1905. год. у 3 сата после подне ради зидања једне жске школе и учитељичина стана.

Црквена општина даје цигљу и песак, а за остали материјал и рад је прорачуњена свота на 9001 К. 86 п.

Црквена општина задржава себи право избора предузимача

Сваки дражбователь дужан је пре дражбе положити 10% у име пишмавлука.

Ко градњу добије, дужан ће бити 1% унети у епархијски фонд темишварски и снети трошак за план, прорачун и колаудацију.

Ближа извешћа даје

Срп. прав. црк. општина
963 3—3 **врањевачка.**

ВИШИ ЗАВОД ЗА ЖЕНСКО ОБРАЗОВАЊЕ
са

Девојачким пансионатом

и

ШКОЛА ЗА ИЗУЧАВАЊЕ
француског и енглеског језика
У БЕЧУ

Савесно и свестрано образовање и васпитање. Завод се налази у средини Беча са дивним положајем. — Велика башта. — Завод је врло укусним намештајем и свима удобностима снабдевен — Препоруке првог реда. — Два места са јефтином ценом.

ПРОСПЕКТЕ И БЛИЖА ИЗВЕШЋА ДАЈЕ
власница завода
Христина Јовановићева
Wien, VIII. Lerchenfelderstrasse 66.
(Pfeilgasse 5.) 812 10 10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду